

Experience of Repeat Pregnancy Prevention among Adolescents

Unya PlodPluang*

(Received October 5, 2020, Revised: December 9, 2020, Accepted: February 18, 2021)

Abstract

This research aimed to examine the experience of adolescents who have tried repeat pregnancy prevention in kanchanaburi, Thailand. The 2 key informants were consisted of 15 participants who are currently pregnant or who used to be pregnant during their teenage life; and 5 nurses who provide family planning services for adolescent females. Purposive sampling was used for this study. The research instruments used in-depth interview with recording. The data were analyzed by Hermeneutic Phenomenology.

The findings revealed 4 main themes, as follows: 1) When adolescent miss out contraception, they are given both physical and mental family care and support. 2) A dolescents take contraceptive irregularly such as taking oral contraceptive pills for females and using condom intermittently for males. 3) The reasons for prevention of repeat pregnancy in adolescent females are they look themselves as a young and that they should not have children yet; and they want to complete their studies in order to find work to support their children; and 4) Adolescents are confident in choosing to prevent repeat pregnancy with Norplant contraceptives.

Recommendation: The education about adolescent pregnancy prevention should be encouraged continuously. It is recommended to promote the prevention of repeat pregnancy with the use of oral contraceptives as the main type. Moreover, family members are encouraged to take a part in preventing pregnancy for positive effect on the quality of life of teenage pregnancy in the future.

Keywords: Prevention; Repeat pregnancy; Adolescents

* Registered nurse, Senior Professional level, Boromarajonani College of nursing, Chakiraj,

Corresponding author: anya_p12@hotmail.com

ประสบการณ์การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น

อัญญา พลตเปลี่ยน*

(วันรับบทความ : 5 ตุลาคม 2563, วันแก้ไขบทความ : 9 ธันวาคม 2563, วันตอบรับบทความ : 18 กุมภาพันธ์ 2564)

บทคัดย่อ

การศึกษาวัยรุ่นครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น ในจังหวัดกาญจนบุรี ผู้ให้ข้อมูลหลัก 2 กลุ่ม ได้แก่ วัยรุ่นหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี ที่มีประวัติเคยตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์ จำนวน 15 คน และพยาบาลวิชาชีพที่ให้บริการวางแผนครอบครัวกับวัยรุ่นหญิง จำนวน 5 คน ใช้การคัดเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบบันทึกข้อมูลทั่วไป แนวคำถามการสัมภาษณ์ ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึก และบันทึกเสียง ใช้การวิเคราะห์ข้อมูลแบบปรากฏการณ์วิทยา

ผลการวิจัย พบประเด็นสำคัญ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) เมื่อวัยรุ่นพลาดจากการคุมกำเนิดจะได้รับการดูแลและกำลังใจจากครอบครัว โดยที่สมาชิกในครอบครัวให้การดูแลวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ เป็นอย่างดี 2) วัยรุ่นคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ โดยที่วัยรุ่นหญิงกินยาเม็ดคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ และสามีของวัยรุ่นใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ 3) เหตุผลของการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น ประกอบด้วย 3.1 วัยรุ่นมองตนเองว่าอายุน้อยไม่ควรมีลูก 3.2 วัยรุ่นต้องการกลับไปเรียนต่อให้จบเพื่อที่จะได้หางานทำเลี้ยงลูก และ 4) วัยรุ่นมั่นใจกับการเลือกใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำด้วยยาฝังคุมกำเนิด

ข้อเสนอแนะ: ควรส่งเสริมการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นอย่างต่อเนื่องโดยแนะนำการส่งเสริมการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำด้วยการใช้ยาฝังคุมกำเนิดเป็นชนิดหลัก รวมทั้งส่งเสริมให้สมาชิกในครอบครัวมีส่วนร่วมในการป้องกันการตั้งครรภ์ เพื่อจะส่งผลดีต่อคุณภาพชีวิตของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นต่อไป

คำสำคัญ: การป้องกัน, การตั้งครรภ์ซ้ำ, วัยรุ่น

* พยาบาลวิชาชีพชำนาญการพิเศษ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีรัช

ผู้ประสานงาน: anya_p12@hotmail.com

บทนำ

การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาสังคมของทั่วโลก มีหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นประมาณ 16 ล้านคนต่อปี โดยมีอายุต่ำกว่า 15 ปี ประมาณ 1 ล้านคนหรือ 49 คน ต่อ 1,000 คน (WHO, 2014) สำหรับประเทศไทย การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเป็นปัญหาสาธารณสุขไทยที่สำคัญ พบว่า สถิติการคลอดบุตรในวัยรุ่นประมาณร้อยละ 14 ซึ่งสูงเป็นอันดับที่ 1 ในภูมิภาคเอเชีย เป็นการตั้งครรภ์ซ้ำร้อยละ 17-21 ของการตั้งครรภ์วัยรุ่น (Bureau of Reproductive Health, 2014) แม้ว่าจะมีการส่งเสริมคุมกำเนิดแต่ยังพบว่าการตั้งครรภ์ที่ไม่ได้ตั้งใจในระยะปีแรกที่ใช้การคุมกำเนิดถึงร้อยละ 85 (Trussell, J., 2011) การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นส่งผลต่ออัตราทุพพลภาพและการตายของมารดาโดยเฉพาะประเทศที่กำลังพัฒนา หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นต้องเผชิญกับปัญหาสุขภาพด้านร่างกาย ทั้งนี้เนื่องจากการเจริญของระบบต่างๆ ของสตรีตั้งครรภ์วัยรุ่นยังไม่สมบูรณ์จึงเสี่ยงต่อภาวะทุพโภชนาการ ภาวะโลหิตจาง ภาวะครรภ์เป็นพิษ ภาวะถุงน้ำคร่ำแตกก่อนกำหนด การติดเชื้อระหว่างตั้งครรภ์โดยเฉพาะโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ ในด้านจิตสังคม พบว่าการตั้งครรภ์และการคลอดในวัยรุ่นส่งผลต่อภาวะเครียดและวิตกกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงภาพลักษณ์ของตนเองในขณะตั้งครรภ์ มีความคิดหรือพยายามฆ่าตัวตาย ขาดโอกาสในการศึกษาในระดับที่สูงขึ้น ขาดโอกาสในการทำงานและขาดรายได้ ส่วนทารกที่เกิดจากการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นมักเพิ่มอุบัติการณ์ตายปริกำเนิด และการทอดทิ้งบุตร (Sriarporn, P., 2019) การตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัย โดยเฉพาะความตั้งใจที่จะตั้งครรภ์ ร้อยละ 59.30 ของการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นเกิดจากความตั้งใจมีบุตรของมารดาวัยรุ่นเอง (Uraireukkul, C., 2010) ความตั้งใจ (intention) เป็นตัวกำหนดให้บุคคลกระทำหรือไม่กระทำพฤติกรรม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ตามที่บุคคลคาดหวัง จากรายงานประจำปี 2562 ของสำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ (Bureau of Reproductive Health, 2019) พบว่า อัตราการคลอดในวัยรุ่น พ.ศ. 2562 ในกลุ่มอายุ 10-14 ปี และ 15-19 ปี เท่ากับ 1.10 ต่อประชากรหญิงอายุ 10-14 ปี 1,000 คน และ 31.30 ต่อประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี 1,000 คน ตามลำดับ นอกจากนี้การคลอดซ้ำในวัยรุ่นที่มีอายุ 15-19 ปี ที่เพิ่มสูงขึ้นในช่วง พ.ศ. 2546-2558 ถึงร้อยละ 12.20 เริ่มลดลง เป็นเท่ากับร้อยละ 11.90, 10.80, 90 และ 8.20 ใน พ.ศ. 2559 พ.ศ. 2560 พ.ศ. 2561 และ พ.ศ. 2562 ตามลำดับ จากการศึกษา ที่ผ่านมา พบว่า ความต้องการมีบุตรของมารดาวัยรุ่นมีความสัมพันธ์ทางบวกต่อการตั้งครรภ์ซ้ำ จากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behaviors) ของ Ajzen, I. (1991) กล่าวว่า ความตั้งใจกระทำพฤติกรรมของบุคคลเกิดจากการที่บุคคลมีเจตคติทางบวกต่อพฤติกรรม มีการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และรับรู้ว่าตนเองสามารถควบคุมพฤติกรรมนั้นให้เกิดขึ้นได้ ดังนั้น การตั้งใจตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่นจึงเกี่ยวข้องกับหลายปัจจัยรวมถึงบริบทของวัยรุ่น ได้แก่ ประวัติการแท้ง ไม่ได้อาศัยอยู่กับครอบครัวตนเอง สามีอายุน้อยกว่า ขณะตั้งครรภ์แรกมีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 16 ปี คุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอหรือไม่คุมกำเนิดหลังคลอดครั้งแรก ไม่ได้เรียนต่อหลังจากคลอดครั้งแรก แต่งงานใหม่ พึ่งพาการเงินจากสามี ฐานะยากจน และไม่ได้ประกอบอาชีพ เป็นต้น

แม้ว่าจะมีการดำเนินการเพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น แต่ในการดำเนินงานยังขาดการเชื่อมโยงกันทั้งในดำนโยบายและการปฏิบัติ ทำให้เกิดความซ้ำซ้อน ภายใต้พระราชบัญญัติการป้องกัน

วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ (Journal of Health Sciences Scholarship)

ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI และอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567)

และแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น พ.ศ. 2559 กระทรวงสาธารณสุขได้ร่วมมือกับกระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์ กระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงมหาดไทย และกระทรวงแรงงาน ได้จัดทำยุทธศาสตร์ป้องกันและแก้ไขปัญหาการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นแบบบูรณาการ พ.ศ.2558 -2567 เพื่อลดปัญหาการตั้งครรภ์ให้เหลือครึ่งหนึ่ง ใช้ 6 ยุทธศาสตร์ ได้แก่ 1.การเสริมสร้างทักษะชีวิตและเพศศึกษารอบด้านแก่วัยรุ่น 2.การเสริมสร้างบทบาททางเพศ ครอบครัวและชุมชนร่วมป้องกันและแก้ไขปัญหา 3.จัดให้มีระบบบริการสุขภาพทางเพศและอนามัยการเจริญพันธุ์ที่มีคุณภาพและเป็นมิตร 4.จัดให้มีระบบช่วยเหลือดูแลและบำบัดฟื้นฟู ให้สวัสดิการทางสังคมแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์และคลอดบุตร 5. มีการสื่อสารและส่งเสริมการสร้างภูมิคุ้มกันทางวัฒนธรรม ค่านิยมทัศนคติที่เหมาะสม และ 6.จัดกลไกเชื่อมประสาน ขับเคลื่อนนโยบาย กำกับ ติดตาม เฝ้าระวัง ประเมินผล กระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายส่งเสริมการเข้าถึงการวางแผนครอบครัวในช่วงหลังคลอดสนับสนุนการบริการคุมกำเนิดแบบกึ่งถาวรในแม่วัยรุ่นอายุน้อยกว่า 20 ปี จากรายงานประจำปี 2562 สำนักอนามัยการเจริญพันธุ์ (Bureau of Reproductive Health, 2019) เกี่ยวกับการคุมกำเนิดในวัยรุ่น พบว่า การใช้ยางอนามัยในการมีเพศสัมพันธ์ครั้งแรกของนักเรียนชั้น ม.5 และ ปวช. ชั้นปีที่ 2 ในปี 2561 เป็นร้อยละ 75 และ 71.40 ตามลำดับ แต่ก็ยังพบว่าอัตราป่วยด้วยโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ในวัยรุ่นและเยาวชน อายุ 15-24 ปี มีอัตราเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง จากอัตรา 80.80 ต่อประชากรอายุ 15-24 ปี 100,000 คน ใน พ.ศ. 2553 เป็น 189.50 ต่อ ประชากรอายุ 15-24 ปี 100,000 คน ใน พ.ศ. 2561 จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมเรื่องการคุมกำเนิดในวัยรุ่นยังเป็นสิ่งจำเป็นและควรมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง

จังหวัดกาญจนบุรี มีหญิงอายุ 15 – 19 ปี คลอดบุตรทั้งหมด จำนวน 322 คน คิดเป็นอัตรา 11.44 ต่อพันประชากรหญิงอายุ 15-19 ปี ซึ่งยังไม่เกินเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 12 ต่อพันประชากรหญิงอายุ 15 – 19 ปี และเมื่อจำแนกตามที่อยู่เป็นรายอำเภอ พบว่า ไม่มีอำเภอใดที่มีหญิงอายุ 15 – 19 ปี คลอดบุตรเกินเกณฑ์ที่กำหนด ทั้งนี้หญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี หลังคลอดและแท้งบุตรก่อนออกจากโรงพยาบาล จะได้รับการวางแผนครอบครัวและการคุมกำเนิดรวมทุกวิธี จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 79.45 นอกจากนี้ยังพบว่า มีหญิงอายุต่ำกว่า 20 ปี คลอดบุตร จำนวน 342 คน เป็นครรภ์ที่ 2 ขึ้นไป จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 12.88 ซึ่งตามเกณฑ์ที่กระทรวงสาธารณสุขได้กำหนดไว้คือตั้งครรภ์ซ้ำไม่เกินร้อยละ 10 ด้วยเหตุผลอยากมีลูกซ้ำ อยากมีลูกจนราวคราวเดียวกัน และเปลี่ยนคู่ครอง ผู้วิจัยสนใจศึกษาความรู้สึกนึกคิดผ่านประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันการตั้งครรภ์ ทั้งก่อนและหลังการตั้งครรภ์ของวัยรุ่น ตามข้อมูลที่เป็นเหตุและผลของพฤติกรรมหรือประสบการณ์ที่แท้จริง เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางแก้ไขปัญหาและป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษาประสบการณ์การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษานี้ผู้วิจัยได้มีจุดมุ่งหมายในการสรุปอ้างอิงไปยังประชากรในกลุ่มอื่น แต่ใช้เพื่อการอ้างอิงปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นในกลุ่มเฉพาะของผู้ให้ข้อมูลที่ศึกษาในงานวิจัยนี้เท่านั้น งานวิจัยครั้งนี้ได้ทำการศึกษาระหว่างเดือน ธันวาคม พ.ศ. 2559 - พฤศจิกายน พ.ศ. 2560

วิธีการดำเนินวิจัย

การวิจัยศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพใช้วิธีการวิจัยเชิงปรากฏการณ์วิทยาการตีความ (Hermeneutic Phenomenology) ตามแนวคิดของ Heidegger, M. (1962) เพื่ออธิบายปรากฏการณ์การป้องกันการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นหญิง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ให้ข้อมูล วัยรุ่นหญิงที่มารับบริการที่โรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 19 จังหวัดกาญจนบุรี มีอายุระหว่าง 15-19 ปี มีประวัติเคยตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์ ยินดีให้ข้อมูลด้วยความเต็มใจ จำนวน 15 คน และพยาบาลวิชาชีพที่ให้บริการวางแผนครอบครัวกับวัยรุ่นหญิง จำนวน 5 คน วิจัยครั้งนี้เลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้วิจัย เครื่องบันทึกเสียง แบบสัมภาษณ์ชนิดกึ่งโครงสร้าง ผู้วิจัยสร้างข้อคำถามด้วยตนเองโดยทบทวนข้อมูลเกี่ยวกับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่นจากตำรา เอกสารวิชาการที่เกี่ยวข้อง ตัวอย่างแนวคำถาม

1. ก่อนตั้งครรภ์ท่านเลือกคุมกำเนิดด้วยวิธีอะไร เพราะเหตุใด
2. ท่าทีของสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างไรเมื่อทราบว่าท่านตั้งครรภ์ บ้าง อธิบาย
3. หลังจากคลอดบุตรแล้ว ท่านอยากมีบุตรเพิ่มหรือไม่ เพราะอะไร
4. ปัจจุบันท่านคุมกำเนิดด้วยวิธีอะไร ท่านพอใจกับการคุมด้วยวิธีนี้หรือไม่ เพราะอะไร

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

การตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ ด้วยการนำแนวคำถามที่พัฒนาขึ้นไปตรวจสอบความตรงกับผู้ทรงคุณวุฒิด้านการพยาบาล 2 ท่าน ด้านวัดผล 1 ท่าน และนำไปทดลองสัมภาษณ์กับมารดาวัยรุ่น 2 คน เพื่อยืนยันความเข้าใจตรงกันในข้อคำถามของผู้ถูกสัมภาษณ์ และปรับแก้ก่อนนำไปใช้จริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำหนังสือขออนุญาตเก็บข้อมูลต่อผู้อำนวยการโรงพยาบาลสมเด็จพระสังฆราชองค์ที่ 19 และอธิบายวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับพยาบาลวิชาชีพที่ให้บริการป้องกันการตั้งครรภ์และวัยรุ่นหญิงเพื่อขอความร่วมมือ งานวิจัยนี้วัยรุ่นหญิงสามารถตัดสินใจให้ข้อมูลการวิจัยได้ด้วยตนเอง เนื่องจากเป็นผู้บรรลุนิติภาวะแล้ว

ตามกฎหมาย จากนั้นขอนัดเวลาในการสัมภาษณ์ โดยผู้วิจัยเป็นผู้รวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง และเข้าไปสร้างสัมพันธภาพกับผู้ให้ข้อมูล เพื่อให้เกิดความรู้สึกไว้วางใจและให้ข้อมูลที่เป็นจริง (rapport) ใช้วิธีการสัมภาษณ์แบบเจาะลึกรายบุคคล (in-depth individual interview) พร้อมทั้งขออนุญาตบันทึกเทป เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด ทำการสัมภาษณ์ในห้องที่มืดสนิท ไม่มีผู้อื่นเข้าออก เพื่อสร้างความเป็นส่วนตัวและความรู้สึกผ่อนคลายของผู้ให้ข้อมูล สิ้นสุดการสัมภาษณ์เมื่อข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มีความอิ่มตัว (saturated data)

ผู้วิจัยตรวจสอบความสอดคล้องและการตีความโดยใช้ขั้นตอนของ Lincoln, Y.S. and Guba, E.G. (1985) ด้วยการใช้อย่างน้อยวิธีการวิจัยในการศึกษาอย่างมีขั้นตอน (dependability) นำเสนอข้อมูลอย่างละเอียดครบถ้วน และครอบคลุม (dense description data) ตรงตามข้อมูลที่ได้จากการเก็บรวบรวมข้อมูล และตรวจสอบความเชื่อถือได้ของข้อมูล (credibility) โดยสร้างความคุ้นเคยกับผู้ให้ข้อมูล (prolong engagement) เพื่อให้ผู้ให้ข้อมูลมีพฤติกรรมและการแสดงออกที่เป็นธรรมชาติ (phenomenological validity) และเมื่อผู้วิจัยได้ผลการวิจัยที่เป็นข้อค้นพบของงานวิจัยนี้แล้ว ผู้วิจัยประสานกลับไปยังมารดาวิจัยรุ่นและพยาบาลวิชาชีพตามหมายเลขโทรศัพท์ที่ได้ขอบันทึกไว้ ผู้วิจัยแจ้งข้อค้นพบที่ได้จากการวิจัยพร้อมทั้งขอความร่วมมือผู้ให้ข้อมูลตรวจสอบประเด็นที่ค้นพบและให้ข้อคิดเห็นเพิ่มเติม (confirmability)

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบปรากฏการณ์วิทยาตามแนวคิด Miles, M. B. and Huberman, A. M. (1994) ด้วยการจัดการข้อมูลให้มีระเบียบ โดยตัดทอนข้อมูลที่ไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษาออก (data reduction) เหลือไว้เฉพาะเรื่องที่ต้องการศึกษา จากนั้นเชื่อมโยงข้อมูลตามแนวคิดของเรื่องที่เกี่ยวข้องและสัมพันธ์กับการป้องกันการตั้งครรภ์ในวัยรุ่น มาเขียนเพื่อสื่อให้เข้าใจง่ายขึ้น จากนั้นนำเสนอข้อมูลตามหมวดหมู่ที่ได้จัดระเบียบไว้แล้ว (data display) ผู้วิจัยหาข้อสรุปด้วยการตีความข้อสรุปหรือข้อค้นพบที่ได้ รวมทั้งการเปรียบเทียบความเหมือนและความแตกต่าง เพื่อให้ได้ประเด็นหลักของเนื้อหา และการตรวจสอบความถูกต้องตรงประเด็นของการวิจัย (conclusions, drawing and verifying)

การพิทักษ์สิทธิกลุ่มตัวอย่างและจริยธรรมการวิจัย

ผู้วิจัยชี้แจงให้ผู้ให้ข้อมูลทราบถึงวัตถุประสงค์และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับจากการวิจัย พร้อมทั้งอธิบายความสำคัญและคุณค่าของข้อมูลที่จะได้รับจากผู้ให้ข้อมูล และให้สิทธิในการตัดสินใจด้วยตนเองรวมถึงความพร้อมในการให้ข้อมูล เปิดโอกาสให้ผู้ให้ข้อมูลซักถามข้อข้องใจในการวิจัย และลงลายมือยินยอมเข้าร่วมการวิจัย สามารถเลื่อนนัดหรือถอนตัวจากการให้สัมภาษณ์ได้ทุกขณะ และรักษาความลับของผู้ให้ข้อมูล หลีกเลี่ยงการใช้นามจริงโดยใช้รหัสในการจัดเก็บข้อมูล วิจัยนี้ผ่านการพิจารณาและรับรองจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ วิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนีนี จักรีรักษ์ หมายเลขรับรองที่ 47/2560

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องประสบการณ์การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น ในจังหวัดกาญจนบุรี ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) วัยรุ่นหญิงที่มีอายุระหว่าง 15-19 ปี และมีประวัติเคยตั้งครรภ์หรือกำลังตั้งครรภ์ จำแนกเป็น อายุ 15 ปี จำนวน 1 คน, อายุ 17 ปี จำนวน 6 คน, อายุ 18 ปี จำนวน 6 คน และอายุ 19 ปี จำนวน 2 คน รวมทั้งสิ้น 15 คน จำแนกตามประวัติการตั้งครรภ์ดังนี้ วัยรุ่นหญิงที่กำลังตั้งครรภ์ครั้งที่ 2 อายุครรภ์ระหว่าง 13-40 สัปดาห์ จำนวน 10 คน วัยรุ่นที่เคยตั้งครรภ์ 1 ครั้งและคลอดบุตรแล้ว จำนวน 5 คน และ 2) พยาบาลวิชาชีพที่ให้บริการคุมกำเนิด แก่วัยรุ่น จำนวน 5 คน ผลการวิจัยการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น พบ 4 ประเด็นหลัก ได้แก่ 1) เมื่อวัยรุ่นพลาดจากการคุมกำเนิดจะได้รับการดูแลและกำลังใจจากครอบครัว โดยที่สมาชิกในครอบครัวให้การดูแลวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ทั้งด้านร่างกายจิตใจเป็นอย่างดี 2) วัยรุ่นคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ โดยที่วัยรุ่นหญิงกินยาเม็ดคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ และสามีของวัยรุ่นหญิงใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ 3) เหตุผลของการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น ประกอบด้วย (3.1) วัยรุ่นมองตนเองว่าอายุน้อยไม่ควรมีลูก (3.2) วัยรุ่นต้องการกลับไปเรียนต่อให้จบเพื่อที่จะได้หางานทำเลี้ยงลูก และ 4) วัยรุ่นมั่นใจกับการเลือกใช้การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำด้วยยาฝังคุมกำเนิด ซึ่งในแต่ละประเด็นสามารถอธิบายได้ ดังนี้

1. เมื่อวัยรุ่นพลาดจากการคุมกำเนิดจะได้รับการดูแลและกำลังใจจากครอบครัว

แม้ว่าวัยรุ่นหญิงจะพยายามคุมกำเนิดด้วยวิธีต่างๆ แต่เมื่อพลาดจากการคุมกำเนิดทำให้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้นครอบครัวของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ยอมรับในสิ่งที่เกิดขึ้น และยังให้กำลังใจในการดำเนินการตั้งครรภ์ โดยที่สมาชิกในครอบครัวให้การดูแลแก่วัยรุ่นที่ตั้งครรภ์เป็นอย่างดีทั้งด้านร่างกายจิตใจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งสมาชิกในครอบครัวให้กำลังใจแก่วัยรุ่นให้ข้ามผ่านสถานะที่เปลี่ยนไปนี้อย่างจริงจัง และอบอุ่น วัยรุ่นหญิงรายหนึ่งเมื่อรู้สึกว่าการประจำเดือนไม่มาตามปกติ จะซื้อที่ตรวจการตั้งครรภ์มาตรวจเอง และเมื่อทราบผลว่าตั้งครรภ์ วัยรุ่นหญิงจะยังไม่บอกกับครอบครัวในทันที จนกระทั่งขนาดของครรภ์ใหญ่ขึ้น หรือมีอาการชัดเจนมากขึ้น แต่ด้วยความผิดปกตินี้ๆ ของวัยรุ่นหญิง ก็เป็นสิ่งที่สมาชิกในครอบครัวพอจะคาดเดามาก่อนได้ว่า มีการตั้งครรภ์เกิดขึ้น ดังคำพูดของวัยรุ่นหญิง ที่ว่า

“อยู่กับแฟนมา 3 ปี เริ่มรู้สึกแปลกๆ ประจำเดือนไม่มาจึงไปซื้อที่ตรวจท้องมาตรวจเอง พอรู้ว่าท้องตกใจและกลัวมาก ไม่กล้าบอกแม่ และกลัวพี่สาวรู้ ก็ใส่เสื้อตัวใหญ่ๆ จนแม่รู้เอง ก็ท้องตั้ง 5 เดือนแล้ว แม่ก็นิ่งๆ แล้วพูดว่า เดี่ยวแม่พาไปฝากท้องเอง”

และวัยรุ่นหญิงอีกรายที่บอกให้มารดาทราบเมื่อตั้งครรภ์ได้เกือบสี่เดือน ดังคำพูดที่ว่า

“หนูปิดไว้ตั้งนาน ไม่กล้าบอก อึดอัดมาก แต่เหมือนแม่จะรู้ก่อนที่หนูจะบอก พอตัดสินใจบอกแม่ไป แม่เขาก็แค่ให้ไปตามฝ่ายผู้ชายมาคุยว่าจะทำยังไงกัน”

เมื่อวัยรุ่นหญิงบอกถึงการตั้งครรรกับคนในครอบครัวแล้ว ได้รับการดูแลจากสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างดีทั้งด้านอาหาร และกำลังใจ ดังคำพูดของวัยรุ่นหญิงว่า

“ท้องได้สามเดือนถึงได้บอกแม่ พอผ่านช่วงที่บอกยากมาแล้ว เหมือนกับทุกคนช่วยกันดูแลหนู แม่ก็ดี ทำกับข้าวอร่อยๆ ที่หนูชอบให้กิน แพนก็ดูแลดี ขออะไรก็ให้หมด โดยเฉพาะแม่จะให้กำลังใจตลอด วันก่อนบอกว่า อยากเลี้ยงหลานแยแล้ว”

วัยรุ่นหญิงตั้งครรรเข้าได้รับการดูแลจากสามีดีมาก และแม่ของวัยรุ่นหญิงยังช่วยเลี้ยงหลานคนแรกให้อีกด้วย ดังคำพูดที่ว่า

“ตั้งแต่ท้องคนแรก แม่ก็ช่วยมาตลอด คอยหาอาหารดีๆ มาให้ ผักผลไม้เยอะแยะจนคลอดก็พามาคลอด ตอนนี้ลูกได้หกเดือนกว่า ก็มาท้องอีก แพนก็บอกเลยตามเลย แม่ก็มาช่วยเลี้ยงหลานอีก ถ้าไม่มีแม่ หนูก็ไม่รู้ทำยังไง”

เช่นเดียวกับวัยรุ่นหญิงตั้งครรรอีกคนที่อยู่กับครอบครัวของสามี และได้รับการดูแลจากสามีและครอบครัวของสามีเป็นอย่างดี ดังคำพูดที่ว่า

“แม่ของแพนทำกับข้าวให้กิน เขาเอาใจ บอกให้กินนมมากๆ และก็ไม่ได้ให้ทำงานหนักและก็บอกว่า ต้องเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ด้วย ตอนที่แม่เขาเลี้ยงแพน เขาก็ให้นมเอง พอมาตรวจที่โรงพยาบาลก็พามาทุกครั้ง”

“ตอนที่หนูแพ้ท้อง แม่ก็ทำกับข้าวให้กิน เพื่อเปรี้ยวเพื่อหวานไว้ให้ หนูก็กินไม่ได้อาเจียนออกหมด พอตอนคลอดลูก แม่ทำอาหารให้กินตลอด”

วัยรุ่นหญิงมีแพนตั้งแต่มัธยมศึกษาปีที่ 1 เมื่อเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 3 จึงตั้งครรรโดยที่ไม่ได้ตั้งใจ วัยรุ่นหญิงจึงจะไปทำแท้งจึงปรึกษาคุณน้า แต่คุณน้าไม่เห็นด้วย ดังคำพูดที่ว่า

“แพนเรียนหนังสือด้วยกัน ก็กินยาคุมบ้าง แล้วก็ท้องตอนนั้นก็กังวล กลัวด้วย เพราะไม่ได้อยู่กับแพน กลัวลูกจะไม่มีพ่อ ก็รู้ว่าย่างเด็กเกินไป ไม่ควรจะมีลูก ก็มีน้ำที่ให้คำปรึกษา พาไปฝากท้อง และบอกว่าไม่ให้ทำแท้ง ไม่ต้องห่วง ยังไงก็ยังมีครอบครัวอยู่”

วัยรุ่นหญิงอีกรายมีลูกสองคน ได้รับการดูแลจากมารดาของตนเองเป็นอย่างดี ตั้งแต่มีลูกคนแรก ทั้งคอยดูแลเรื่องอาหารและให้กำลังใจ เมื่อคลอดลูกคนแรกแล้วจึงไม่ได้คุมกำเนิด ปล่อยให้ตั้งครรรต่อเลย อยากมีลูกไว้เป็นเพื่อน ก็โดนบ่นจากแม่บ้างแต่แม่ก็ยังช่วยเลี้ยงลูก ดังคำพูด

“ตอนมีลูกคนแรกก็ได้รับการเอาใจใส่ดูแลเป็นอย่างดีจากคนในครอบครัว ให้กำลังใจทำให้กล้าใช้ชีวิตต่อ แม่ก็จะหาอาหารดีๆ มาให้กิน พวกอาหารเสริมก็จะซื้อมาให้กิน พอคลอดลูกทุกคนก็ดีใจและรักลูกเรา ช่วยเลี้ยง หนูก็ไม่ได้คุมกำเนิดต่อ พอมาท้องคนที่สอง ก็โดนแม่บ่นเหมือนกันว่ามีอีกแล้ว หนูก็ฟังหูตาเฉย แต่ก็รู้ว่า แม่เขารักเราและก็รักหลาน รักมากด้วย”

ในประเด็นนี้สรุปได้ว่า เมื่อวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ขึ้น สมาชิกในครอบครัวจะยอมรับกับภาวะที่เกิดขึ้นให้กำลังใจแก่วัยรุ่นหญิงให้สามารถข้ามผ่านสถานะที่เปลี่ยนไปนี้อย่างอบอุ่น และยังให้การดูแลวัยรุ่นหญิงในการดำเนินการตั้งครรภ์ โดยดูแลด้านการจัดหาอาหารที่มีประโยชน์ อาหารเสริมต่างๆมาบำรุงในขณะตั้งครรภ์

2. วัยรุ่นคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ

วัยรุ่นป้องกันการตั้งครรภ์ด้วยการใช้การคุมกำเนิดด้วยวิธีชั่วคราว โดยที่วัยรุ่นหญิงกินยาเม็ดคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ และสามีของวัยรุ่นหญิงใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ ดังรายละเอียด

วัยรุ่นหญิงกินยาเม็ดคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ ทั้งนี้วัยรุ่นหญิงจะใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดในการป้องกันการตั้งครรภ์ ซึ่งหาซื้อได้ง่ายที่ร้านขายยา แต่จะกินยาเม็ดคุมกำเนิดไม่ต่อเนื่อง และไม่สม่ำเสมอ โดยวัยรุ่นหญิงมีความคิดว่า ไม่น่าจะท้อง ดังคำพูดของวัยรุ่นหญิงรายหนึ่งที่ว่า

“คบกันแฟนตอนเรียนประถมศึกษาปีที่ 6 ใกล้จะสอบแล้ว ก็กินยาคุมมาได้ 2-3 แผงแล้ว แต่มาลืมกิน 2-3 วัน แฟนก็ลืมนำถุงยางอนามัยอีก คิดว่าไม่ท้องหรอก มารู้ตัวอีกทีก็คลีนไส้ เวียนหัว เหม็นกระเทียม เลยไปซื้อที่ตรวจท้องมาตรวจเอง รู้ว่าท้อง กว่าจะบอกแม่ก็เกือบสามเดือนแล้วถึงได้บอกกับแม่”

เช่นเดียวกับวัยรุ่นหญิงอีกคนที่ตั้งครรภ์ซ้ำในขณะที่ลูกคนแรกเพิ่งอายุได้ 6 เดือน ดังคำพูดที่ว่า

“ตอนคลอดพยาบาลก็แนะนำเอาไว้ว่าจะให้ฝังเข็ม (หมายถึง ยาฝังคุมกำเนิด) ไว้ก่อนสัก 5 ปี แล้วค่อยว่ากันใหม่ พยาบาลให้กลับไปตรวจหลังคลอด หนูก็กลับบ้าน และไม่ได้ไปตามที่ที่พยาบาลนัด ตั้งใจไว้ว่า ซื้อยากินเองแต่เห็นว่าประจำเดือนยังไม่มา ก็เลยกินบ้าง ไม่กินบ้าง ก็ท้องอีก”

ขณะที่วัยรุ่นหญิงอีกคนอยู่กับสามีมา 3 ปี ไม่ค่อยได้ไปโรงเรียน ไม่ได้คุมกำเนิด รู้จักยาเม็ดคุมกำเนิดแต่กินไม่เป็น ดังคำพูดที่ว่า

“หนูไม่ได้คุมกำเนิดเลย ไม่รู้ว่าคุมยังไง กินบ้างไม่กินบ้าง เคยมีหมอมาสอนที่โรงเรียน แต่ฟังก็ไม่เข้าใจ ไม่กล้าถามด้วย”

เช่นเดียวกับวัยรุ่นหญิงอีกคน เพิ่งตั้งครรภ์แรก พอมีความรู้เรื่องยาคุมกำเนิด เพราะเคยมีอาจารย์สอนในห้องเรียนมาก่อน ดังคำพูด

“เคยได้ฟังอาจารย์สอนในห้องเรียน ก็ฟังไปอย่างนั้น ตอนนั้นคิดว่า ไม่ได้ใช้ แต่ก็พอรู้ว่าให้กินตามลูกศร พอถึงเม็ดสีแดงประจำเดือนจะมา ก็กินต่อไปให้หมด ก็กินตามนั้นแต่ท้อง ริว่าหนูกินๆหยุดๆรีเปล่าไม่รู้”

วัยรุ่นหญิงรายหนึ่งอยู่กับสามีที่บ้านพ่อแม่สามีได้ 1 ปี โดยรู้จักกันทาง face book คุยกันได้เดือนกว่าจึงมาอยู่ด้วยกัน มาทั้งชุดนักเรียนเลยพูดถึงการกินยาเม็ดคุมกำเนิดว่า

“ก่อนตั้งท้อง รู้จักแค่ยาเม็ดคุมกำเนิด ก็กินบ้างไม่กินบ้างเพราะแฟนไปทำงาน ไม่ได้อยู่บ้านทุกวัน บางทีแม่สามีก็จะเตือนให้กินยาคุมบ้างนะ หนูก็กินค่ะแต่ไม่ต่อเนื่องหรอก”

พยาบาลที่ให้บริการวางแผนครอบครัวเล่าถึงประสบการณ์การให้บริการคุมกำเนิดในวัยรุ่น ไว้ว่า

“เคยมีแม่ของเด็กผู้ชายมาปรึกษา เพื่อขอวิธีคุมกำเนิดให้เด็กผู้หญิงที่มาหาลูกชายถึงบ้าน เราก็เข้าใจหัวอกคนเป็นแม่ ไม่อยากให้ลูกตัวเองต้องมารับผิดชอบเรื่องพวกนี้ ก็มองว่ายังเด็กกันทั้งคู่ ก็ให้ยาเม็ดคุมกำเนิดไปอธิบายไปเสร็จเรียบร้อย แม่เด็กบอกว่ามันเอาไปหย่อนทิ้งซะอีก”

นอกจากนี้สามีของวัยรุ่นหญิงใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ โดยเมื่อมีเพศสัมพันธ์กันสามีของวัยรุ่นหญิงมีการใช้ถุงยางอนามัยบ้างเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ แต่โดยส่วนมากแล้วสามีของวัยรุ่นหญิงมักไม่ใส่ถุงยางอนามัย ทั้งนี้วัยรุ่นหญิงกล่าวถึงการไม่ใช้ถุงยางอนามัยของสามีว่า ไม่ค่อยใช้ถุงยางอนามัย โดยสามีของวัยรุ่นหญิงให้เหตุผลว่า ลืมใช้ ดังคำพูดว่า

“ทุกครั้งที่ยุ่งกัน พี่เขาจะไม่ใส่ถุงยางอนามัยเลย เขาจะอ้างว่าลืม หนูก็ยังแปลกใจว่า มันลืมกันได้ด้วยหรือ เขาไม่เคยคิดที่จะมีติดตัวเลย แล้วก็บอกว่า ลืมๆ ทุกที ก็เลยปล่อยเลยตามเลย ไม่รู้จะทำยังไง”

สอดคล้องกับพยาบาลที่ให้การดูแลหญิงตั้งครรภ์ที่เล่าประสบการณ์ถึงการคุมกำเนิดของวัยรุ่นที่ตนเองดูแลว่า วัยรุ่นชายขาดความตระหนักในการป้องกันการตั้งครรภ์

“เด็กที่นี้ไม่ค่อยใช้ถุงยางอนามัยกัน ขาดความตระหนักในการป้องกันตนเอง เคยคิดจะทำโครงการป้องกันการตั้งครรภ์ในโรงเรียน เอาข้อมูลไปคุยกับโรงเรียน แต่โรงเรียนก็ไม่เปิดให้ ตอนนี้นักเรียนมัธยมอยู่ด้วยกันเป็นคู่ๆแล้ว บางคนมีโรคติดต่อก็ยังไม่ใช่ ไม่รู้ติดกันไปถึงไหนแล้ว น่าเป็นห่วง ไม่รู้ว่าอยู่กันได้อย่างไร”

วัยรุ่นหญิงรายหนึ่งตั้งครรภ์แรก กล่าวถึงสามีวัยรุ่นที่เป็นเพื่อนกันมาก่อนว่า ใช้ถุงยางอนามัยบ้าง ไม่ใช้บ้างและตนเองก็ไม่รู้วิธีการป้องกัน ดังคำพูด

“ตัวหนูไม่ได้คุมกำเนิดเลย แต่แฟนใช้ถุงยางอนามัย ก็ใช้บ้าง ไม่ใช้บ้าง”

ในประเด็นนี้สรุปได้ว่า วัยรุ่นหญิงป้องกันการตั้งครรภ์ด้วยการใช้การคุมกำเนิดด้วยวิธีชั่วคราว ได้แก่ ยาเม็ดคุมกำเนิด แต่วัยรุ่นหญิงกินยาเม็ดคุมกำเนิดไม่ต่อเนื่อง ไม่สม่ำเสมอ และมีความคิดว่าไม่น่าท้อง กอปรกับสามีของวัยรุ่นหญิงก็ใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ แม้ว่าจะมีครูและบุคลากรทางสาธารณสุขมาให้ความรู้เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ วัยรุ่นหญิงก็ไม่เข้าใจและไม่กล้าถามทำให้ไม่สามารถคุมกำเนิดได้

3. เหตุผลของการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่นหญิง

ภายหลังการคลอดบุตรแล้ว วัยรุ่นหญิงมีการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ โดยมีเหตุผลของการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ 2 ประการ (categories) ได้แก่ 1) วัยรุ่นหญิงมองตนเองว่าอายุน้อยไม่ควรมีลูก และ 2) ต้องการกลับไปเรียนต่อให้จบเพื่อที่จะได้หางานทำเลี้ยงลูก ดังนี้

3.1 วัยรุ่นมองตนเองว่าอายุน้อยไม่ควรมีลูก

ทั้งนี้เหตุผลที่วัยรุ่นหญิงไม่ต้องการตั้งครรภ์ซ้ำอีก เนื่องจากการเลี้ยงลูกในขณะที่ยังไม่มีความพร้อมและอายุน้อยนี้ เป็นภาระและเหนื่อยมาก ต้องไปรับจ้าง ไม่มีเงินพอที่จะใช้จ่ายในครอบครัว ดังคำพูด

“พอท้องแล้วก็เลิกกันเลย เขา (หมายถึง อดีตสามี) ก็ไม่รู้ว่ามียูทูบ รู้สึกว่าเหนื่อยมาก ไม่น่ามีเลย เลี้ยงลูกมันไม่ง่าย ไหนจะค่านมค่าใช้จ่ายในบ้าน หนูไปรับจ้างขายของได้วันละ 280 บาทไม่พอใช้ และก็ห่วงลูกที่บ้านอีก บางทีก็เครียด เวลาลูกร้อง ก็ไม่รู้ว่าร้องเพราะอะไร ไม่เข้าใจ เรามันเป็นวัยรุ่นและแม่ก็ไม่ได้ช่วยเลี้ยงอีก อยู่กันคนละบ้าน หนูอยากจะจับไปไว้ที่เดิม ถ้าเขาเข้าท้องกลับไปได้ จะไม่มีเลย”

สอดคล้องกับวัยรุ่นหญิงอีกรายที่รู้สึกเสียใจที่มีลูกเร็ว และต้องรู้สึกว่ายังไม่สามารถเลี้ยงลูกได้ต้องให้แม่ของวัยรุ่นหญิงช่วยเลี้ยงลูกให้ ดังคำพูด

“ถ้าย้อนไปได้หนูจะไม่ปล่อยให้ท้องเลย เรียนก็ยังไม่จบ งานก็ไม่มี เงินก็ไม่มีจะเลี้ยงลูก ยังโชคดีที่มีแม่ช่วยเลี้ยง ลำพังตัวหนูเองยังต้องให้แม่เลี้ยงเลย ทำอะไรก็ไม่เป็น ตอนนี้นี้ก็ได้แม่ช่วย หนูไม่น่าจะมีลูกตอนนี้”

3.2 วัยรุ่นต้องการกลับไปเรียนต่อให้จบเพื่อที่จะได้หางานทำเลี้ยงลูก

วัยรุ่นหญิงอายุ 16 ปี ปกกันตั้งครรภ์ซ้ำด้วยการใช้ยาฝังคุมกำเนิดและตั้งใจจะมีลูกอีกตอนอายุ 22 ปี เนื่องจากอยากกลับไปเรียนต่อให้จบ เพื่อที่จะได้มีงานทำและมีเงินมาเลี้ยงลูกและครอบครัวต่อไป ดังคำพูดของวัยรุ่นหญิงที่ว่า

“อยากคุมไว้ก่อน อยากมีอีกคนตอนอายุ 22 ปี ตอนนี้อายุยังน้อยเกินไป ถ้าเป็นไปได้อยากกลับไปเรียนหนังสือให้จบ แต่ตอนนี้ก็เรียน กศน. (หมายถึง การศึกษานอกโรงเรียน) ที่อบต. (หมายถึง องค์การบริหารส่วนตำบล) อยู่มัธยมศึกษาปีที่ 3 ถ้าเรียนจบมัธยมศึกษาปีที่ 6 ถ้าเรียนจบแล้วจะหางานทำเลี้ยงลูกต่อไป เพราะถ้าอีกหน่อยลูกโต ต้องใช้เงินอีกมาก”

สอดคล้องกับวัยรุ่นหญิงอีกรายที่อยากกลับไปเรียนต่อ เพราะเชื่อว่าถ้าเรียนจบจะสามารถหางานทำที่ทำให้มีรายได้มาเลี้ยงครอบครัวได้ ดังคำพูด

“หนูไม่อยากให้แม่ต้องลำบาก ตอนนี้ได้แม่ช่วยเลี้ยงลูก แต่หนูอยากมีงานทำจะได้มีเงินมาเลี้ยงลูก ตั้งใจจะคุมกำเนิดไว้ก่อนแล้วหาโอกาสเรียนต่อ ถ้าเรียนไปด้วย ได้ทำงานไปด้วยก็จะดีมากเลย แต่ตอนนี้ต้องรอให้ลูกโตอีกหน่อย หนูจะลองหาที่เรียนใกล้ๆบ้านค่ะ”

ในประเด็นนี้สรุปได้ว่า วัยรุ่นหญิงต้องการคุมกำเนิดไว้ก่อนด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ 1) วัยรุ่นหญิงมองตนเองว่าอายุยังน้อย ยังไม่มีความพร้อมกับการมีบุตร การเลี้ยงลูกเหนื่อยมาก ไม่มีเงินพอที่จะใช้จ่ายในครอบครัว และ 2) ต้องการกลับไปเรียนต่อให้จบเพื่อที่จะได้หางานทำ และมีรายได้มาเลี้ยงดูลูกและครอบครัว คาดหวังว่าจะได้เรียนและทำงานไปด้วย

4. วัยรุ่นมั่นใจกับการเลือกใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำด้วยยาฝังคุมกำเนิด

ข้อมูลของวัยรุ่นหญิง พบว่า เมื่อมีบุตรแล้วมีการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำโดยเลือกใช่วิธีคุมกำเนิดที่ป้องกันได้ระยะยาว ได้แก่ ยาฝังคุมกำเนิด ยาฉีดคุมกำเนิด แต่บางส่วนยังเลือกใช้ยาเม็ดคุมกำเนิด

“ตอนนี้หนูฝังเข็ม (หมายถึง ยาฝังคุมกำเนิด) เป็นแบบหนึ่งหลอด คุมได้สามปี คุมแล้วดีสบายใจ และเป็นโครงการที่หมอเขาฝังให้กับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ หนูว่าดีนะเพราะถ้ากินยาเม็ดคุมกำเนิดก็จะพลาดอีก”

วัยรุ่นหญิงอีกรายหนึ่งที่เลือกใช้ยาฝังคุมกำเนิดแทนยาเม็ดคุมกำเนิด ดังคำพูด

“ใช้ยาฝังที่แขน (หมายถึง ยาฝังคุมกำเนิด) พยาบาลแนะนำว่าให้ใช้แบบนี้ไปก่อน รอให้ลูกโตกว่านี้แล้วค่อยมีลูกใหม่ หนูก็ว่าดีนะ ถ้ากินยาคุมกำเนิด เดี๋ยวก็ต้องอีก บางทีหนูไปซื้อที่ร้านขายยา ก็มียาที่หมดอายุอีกแล้วเราก็ไม่ได้ดูให้ดีๆ เคยพลาดแล้วกินเข้าไปด้วย”

ขณะที่วัยรุ่นหญิงอีกรายใช้ยาฉีดคุมกำเนิดในการป้องกันการตั้งครรภ์ ดังคำพูด

“ยังไม่กล้าฝังยา (หมายถึง ยาฝังคุมกำเนิด) ตามที่พยาบาลบอก เลยขอเป็นฉีดแทนก่อน ก็สะดวกค่ะฉีดต่อที่อนามัยได้ ไม่ต้องไปโรงพยาบาล ก็คอยจำวันนัดไว้แล้วค่อยไปฝังยา ก็สนใจอยู่นะต้องคุมไว้ก่อนล่ะไม่อย่างนั้นเดี๋ยวต้องอีก เลี้ยงไม่ไหว งานก็ไม่มีทำ”

วัยรุ่นหญิงรายหนึ่งได้รับคำแนะนำให้ปรับบริการยาฝังคุมกำเนิด แต่ไม่ได้นัด และตนเองไม่กล้าไปเนื่องจากกลัวเจ็บ และไม่เข้าใจว่ายาฝังคุมกำเนิดเป็นอย่างไร นิภาพไม่ออก ไม่มีตัวอย่างให้ดู ดังคำพูด

“ตอนหลังคลอดท้องแรก พยาบาลแนะนำว่าให้ไปฝังเข็มเพื่อไม่ให้ท้อง ก็ไม่รู้เรื่อง ไม่เข้าใจฝังเข็มเป็นยังไง ตัวอย่างไม่มีให้ดูคงเหมือนเอาเข็มฝังไปในเนื้อ กลัว ไม่เอา กลัวเจ็บ และก็ไม่ได้นัดหนูด้วย หลังคลอดหนูไปซื้อยาคุมที่ร้านขายยา ก็ลืมกินไป 10 เม็ด เลยท้องอีก ตอนนี้อยากพยาบาลแนะนำให้ใช้ยาฝังคุมกำเนิดอีก มีตัวอย่างให้ดูด้วย ก็เข้าใจแล้วว่าไม่ได้เป็นเข็ม ก็จะคุมด้วยยาฝังคุมกำเนิดตามที่พยาบาลแนะนำ”

อย่างไรก็ตามการคุมกำเนิดด้วยการใช้ยาฝังคุมกำเนิดยังเป็นวิธีการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ได้รับความเชื่อมั่นว่าสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้อย่างแน่นอน ดังคำพูดของพยาบาลที่ว่า

“ถ้าคุมกำเนิดให้เด็กพวกนี้ได้จะฝังให้หมดทุกคนเลย เพราะถ้าปล่อยให้ท้องจนคลอดออกมาก็คลอดก่อนกำหนด เด็กก็ไม่ดี เลี้ยงลูกก็ไม่มี ปอดบวม นมก็ไม่มีให้ลูกกิน แม่ก็อด ลูกก็อด”

เช่นเดียวกับพยาบาลอีกรายที่กล่าวว่า

“เห็นด้วยกับนโยบายให้ใช้ยาฝังคุมกำเนิด เพราะมันคุ้มกว่าที่จะปล่อยให้มันเด็กเกิดมาแล้วเป็นภาระให้กับคนอื่น แม่ก็เรียนไม่จบ งานก็ไม่มีทำ ก็จะแนะนำให้คุมกำเนิดด้วยยาฝังคุมกำเนิด ถ้าอายุน้อยกว่า 20 ปี เราฝังให้ฟรีเลย ทั้งที่ต้นทุนตั้ง 2,500 บาท”

ในประเด็นนี้สรุปได้ว่า วัยรุ่นหญิงสนใจป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในหลายวิธี ได้แก่ ยาฉีดคุมกำเนิด ยาเม็ดคุมกำเนิด โดยมีบางส่วนมั่นใจเลือกใช้วิธีคุมกำเนิดที่ป้องกันได้ระยะยาวด้วยการใช้ยาฝังคุมกำเนิด ซึ่งเป็นการคุมกำเนิดที่เป็นนโยบายของกระทรวงสาธารณสุขในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นด้วย

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องประสบการณ์การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น ในจังหวัดกาญจนบุรี ได้ผลการศึกษา 4 ประเด็น ได้แก่ 1) เมื่อวัยรุ่นพลาดจากการคุมกำเนิดจะได้รับการดูแลและกำลังใจจากครอบครัว โดยที่สมาชิกในครอบครัวให้การดูแลวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ทั้งด้านร่างกายจิตใจเป็นอย่างดี 2) วัยรุ่นคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ โดยที่วัยรุ่นหญิงกินยาเม็ด

คุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ และสามีของวัยรุ่นหญิงใช้ถุงยางอนามัยไม่สม่ำเสมอ 3) เหตุผลของการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น ประกอบด้วย 3.1 วัยรุ่นมองตนเองว่าอายุน้อยไม่ควรมีลูก 3.2 วัยรุ่นต้องการกลับไปเรียนต่อให้จบ เพื่อที่จะได้หางานทำเลี้ยงลูก และ 4) วัยรุ่นมั่นใจกับการเลือกใช้การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำด้วยยาฝังคุมกำเนิด สามารถอภิปรายได้ดังนี้

1. เมื่อวัยรุ่นพลาดจากการคุมกำเนิดจะได้รับการดูแลและกำลังใจจากครอบครัว

จากการศึกษา พบว่า เมื่อวัยรุ่นหญิงพลาดจากการคุมกำเนิดแล้วเกิดการตั้งครรภ์ขึ้น ครอบครัวของวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์จะยอมรับกับสภาพที่บุตรสาววัยรุ่นแล้วเกิดตั้งครรภ์ได้ โดยที่สมาชิกในครอบครัวยังให้ความรักและดูแลวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์เป็นอย่างดี ทั้งด้านร่างกายและสภาพจิตใจแล้ว โดยขณะตั้งครรภ์วัยรุ่นหญิงยังได้รับการดูแลจากสมาชิกในครอบครัวเป็นอย่างดีทั้งด้านอาหาร และการให้กำลังใจในการดูแลครรภ์ของวัยรุ่นหญิง สอดคล้องกับ Plodpluang U. (2011) ที่ศึกษาประสบการณ์ชีวิตของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวในการดูแลขณะตั้งครรภ์ พบว่า หญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นได้รับความเห็นอกเห็นใจ และได้รับกำลังใจ การดูแลเอาใจใส่จากสมาชิกในครอบครัวในลักษณะต่างๆ โดยแสดงออกถึงความเห็นอกเห็นใจ และพร้อมที่จะเข้าใจในเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทั้งด้านดีและไม่ดี มีการแสดงออกทางคำพูด การกระทำ การเอาใจใส่หรือการแสดงความคิดเห็นในทางสร้างสรรค์ และสอดคล้องกับการศึกษาของ Ronglue S., Talengjit P., and Siriborirak S. (2012) ที่พบว่า แหล่งสนับสนุนทางสังคมที่สำคัญในการช่วยเหลือวัยรุ่นหญิง คือ สามี บิดา มารดาของวัยรุ่นหญิง พร้อมทั้งประเมินสัมพันธภาพระหว่างมารดาของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น ความเป็นสมาชิกในครอบครัวของพ่อแม่และลูกเป็นความผูกพันกันตามธรรมชาติ (Spontaneous of natural supportive system) ซึ่งความสัมพันธ์นี้มีส่วนสำคัญในการช่วยเหลือและสนับสนุนการดำเนินชีวิตของบุคคลในครอบครัวด้วยกันได้ การยอมรับสถานะที่เปลี่ยนแปลงของวัยรุ่นหญิงด้วยความเข้าใจ และกำลังใจอันอบอุ่นของสมาชิกในครอบครัวที่ให้แก่วัยรุ่นจะทำให้วัยรุ่นข้ามผ่านสถานะที่เปลี่ยนไปนี้ได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้วัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ก็ต้องการความรัก ความเข้าใจและการดูแลเอาใจใส่จากคนในครอบครัวด้วยเช่นกัน ไม่เพียงแต่ในขณะตั้งครรภ์ แต่รวมไปถึงช่วงคลอดและหลังคลอด และจากการศึกษายังพบว่ามีบางครอบครัวที่สนับสนุนให้วัยรุ่นมีบุตร เนื่องจากต้องการมีหลานและมีส่วนในการช่วยเหลือหลาน สอดคล้องกับ Weiss R. (1974) ที่ว่า การที่บุคคลในครอบครัวมีความรับผิดชอบในการเลี้ยงดูหรือช่วยเหลือบุคคลในครอบครัวด้วยกันแล้ว จะทำให้ตนเองเกิดความรู้สึกว่า เป็นที่ต้องการของบุคคลอื่นและผู้อื่นพึ่งพาได้ ถ้าขาดการสนับสนุนนี้จะทำให้บุคคลรู้สึกว้าชีวิตนี้ไร้ค่า ซึ่งมารดาของหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่นจึงให้การดูแลการตั้งครรภ์ของวัยรุ่นเป็นอย่างดีทั้งด้านอาหารการกิน การให้กำลังใจและเฝ้ารอที่จะมีส่วนในการช่วยเหลือหลานต่อไป จะเห็นได้ว่า การส่งเสริมให้ครอบครัวมีส่วนร่วมในการดูแลสุขภาพหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น จึงมีความสำคัญทั้งต่อหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น บุตรในครรภ์และสัมพันธภาพที่ดีต่อไปของสมาชิกในครอบครัว

2. วัยรุ่นคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ

จากการศึกษา พบว่า วัยรุ่นป้องกันการตั้งครรภ์ด้วยการคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ โดยวัยรุ่นหญิงใช้ยาเม็ดคุมกำเนิดในการป้องกันการตั้งครรภ์ โดยได้รับความรู้เกี่ยวกับการใช้ยาคุมกำเนิดจากการสอนของอาจารย์หรือบุคลากรสาธารณสุขในโรงเรียนจึงรู้จักยาเม็ดคุมกำเนิด แต่วัยรุ่นหญิงยังไม่เข้าใจการคุมกำเนิดที่ถูกต้องนัก และคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ ดังคำกล่าวว่า “กินยาคุมได้ 2-3 แผงแล้ว แต่ลืมกิน 2-3 วัน แฟนก็ลืมใส่ถุงยางอนามัยอีก คิดว่าไม่ท้อง มารู้อีกทีก็คลีนไส้ เวียนหัว เหมือนกระเทียมเลยไปซื้อที่ตรวจท้องมาตรวจเอง รู้ว่าท้อง” ซึ่งใกล้เคียงกับความคิดที่ว่ากรณีเพศสัมพันธ์เพียงไม่กี่ครั้งไม่สามารถทำให้ตั้งครรภ์ได้ ดังที่กระทรวงศึกษาธิการได้จัดกิจกรรมเพื่อให้ความรู้ในโครงการ ‘Up to me’ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของวัยรุ่นให้เกิดความเข้าใจในเรื่องเพศ โดยจัดกิจกรรมสร้างเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการตัดสินใจที่ถูกต้องเพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ แต่วัยรุ่นไม่ได้ให้ความสนใจต่อการสอนการป้องกันการตั้งครรภ์เท่าที่ควร ดังนั้นเมื่อมีเพศสัมพันธ์จึงกินยาเม็ดคุมกำเนิดไม่ถูกต้องและไม่สม่ำเสมอ วัยรุ่นขาดการรับรู้ถึงการเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์โดยส่วนใหญ่ยังไม่ป้องกันหรือการคุมกำเนิดที่เหมาะสม อาจก่อให้เกิดโรคติดต่อทางเพศสัมพันธ์ และการตั้งครรภ์ที่ไม่พึงประสงค์ได้ ส่วนการป้องกันการคุมกำเนิดของคู่หนุ่มมีการใช้ถุงยางอนามัยร่วมด้วย โดยที่วัยรุ่นชายขาดความตระหนักในการป้องกันการตั้งครรภ์ ใช้ถุงยางอนามัยบ้าง ส่วนมากมักไม่ใช้ถุงยางอนามัยโดยให้เหตุผลว่าลืมใช้ สอดคล้องกับการศึกษาของ Caple C., Woten M. & Pravikoff D. (2018) ที่ศึกษาเรื่อง การตั้งครรภ์และการคุมกำเนิดในวัยรุ่นของสหรัฐอเมริกา ในช่วงปี 2559-2560 พบว่า ร้อยละ 40 ของนักเรียนมัธยมปลายของสหรัฐ เคยมีเพศสัมพันธ์ โดยมีถึงร้อยละ 14 ที่รายงานว่าไม่ได้คุมกำเนิดด้วยวิธีใดๆ และสอดคล้องกับ Eiamsung P., Srisuriyavit R. & Homsin P. (2013) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยเสี่ยงต่อการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจของวัยรุ่นที่มีภูมิลาเนาอยู่ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทยพบว่า วัยรุ่นที่มีประวัติการคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอจะมีการตั้งครรภ์ซ้ำที่ไม่ตั้งใจสูงเป็น 3.34 เท่าของวัยรุ่นตั้งครรภ์ที่มีประวัติการคุมกำเนิดที่สม่ำเสมอ และพบว่าวัยรุ่นหญิงที่มีสามีอายุมากกว่าจะตั้งใจมีบุตร เนื่องจากต้องการมีลูกไว้เป็นเพื่อน สอดคล้องกับ Wisarutkasempong A. & Muangpin S. (2558) ศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความตั้งใจตั้งครรภ์ซ้ำในหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นหญิงที่ตั้งใจตั้งครรภ์ซ้ำมักเป็นวัยรุ่นตอนปลาย มักไม่คุมกำเนิดหรือคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ และการสื่อสารทางเพศระหว่างวัยรุ่นชายหญิงในเรื่องการคุมกำเนิดและการพูดถึงการใช้ถุงยางอนามัยจึงเป็นเรื่องยากมากของคู่รัก

3. เหตุผลของการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่น

จากการศึกษา พบว่า วัยรุ่นหญิงมีการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ ด้วยเหตุผล 2 ประการ คือ วัยรุ่นหญิงมองตนเองว่าอายุน้อย ไม่มีความพร้อมกับการมีบุตร และวัยรุ่นหญิงต้องการกลับไปเรียนต่อให้จบและหางานทำ

3.1 วัยรุ่นหญิงมองตนเองว่าอายุน้อย ยังไม่มีความพร้อมกับการมีบุตร การเลี้ยงลูกเหนื่อยมาก ไม่มีเงินพอที่จะใช้จ่ายในครอบครัว ดังคำกล่าวว่า “ถ้าย้อนไปได้หนูจะไม่ปล่อยให้ท้องเลยคะ เรียนก็ยังไม่จบ งานก็ไม่มี เงินก็ไม่จะมีเลี้ยงลูก ยังโชคดีที่มีแม่ช่วยเหลือ ยังพึ่งตัวหนูเองยังต้องให้แม่เลี้ยงเลย ทำอะไรก็ไม่เป็น ตอนนี่ยัง

ได้แม่ช่วย หนูไม่น่าจะมีลูกตอนนี้” และคิดว่าการตั้งครรภ์ที่ผ่านมาเกิดจากการป้องกันการตั้งครรภ์ที่ไม่สม่ำเสมอ จึงทำให้เกิดการตั้งครรภ์ขึ้น นอกจากนี้วัยรุ่นหญิงยังไม่เข้าใจการคุมกำเนิดที่ถูกต้องนัก และคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ ดังคำกล่าวว่า “รู้จักแคยาเม็ดคุมกำเนิด หนูก็กินบ้างไม่กินบ้าง แต่ไม่ต่อเนื่องหรอก” ซึ่งใกล้เคียงกับความคิดของ Wisarutkasempong A. & Muangpin S. (2015) ที่ว่า การรับรู้ความสามารถในการป้องกันการตั้งครรภ์มีความสัมพันธ์กับความตั้งใจตั้งครรภ์ซ้ำ สะท้อนให้เห็นว่า วัยรุ่นหญิงกลุ่มนี้รับรู้ว่า ตนเองควรป้องกันการตั้งครรภ์ได้แต่ไม่ป้องกัน เพราะมีปัจจัยอื่นๆ ที่ทำให้วัยรุ่นไม่ป้องกันการตั้งครรภ์ อย่างไรก็ตามแม้ว่าวัยรุ่นหญิงต้องการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ แต่ยังมีปัญหาในการปฏิบัติ เช่น การขาดความรู้ที่ถูกต้องในการป้องกันการตั้งครรภ์ก็เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่ทำให้วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ซ้ำ ซึ่งจากการศึกษาของ Eiamsurang P., Srisuriyavait R. & Homsin P. (2013) เรื่อง ปัจจัยเสี่ยงของการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่น พบว่า วัยรุ่นหญิงที่ตั้งครรภ์ซ้ำมีค่าคะแนนความรู้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ในระดับไม่ดี จากข้อมูลดังกล่าวนี้จึงน่าจะมีการทบทวนการให้ความรู้เรื่องเพศและการป้องกันการตั้งครรภ์แก่เด็กวัยรุ่น ที่จะทำให้อายุรุ่นเกิดการเรียนรู้และเข้าใจการป้องกันการคุมกำเนิดอย่างถูกต้อง นอกจากนี้การจัดบริการด้านอนามัยการเจริญพันธุ์ในวัยรุ่น ซึ่งยังคงมีอุปสรรคในการให้ข้อมูล และบริการที่เหมาะสม โดยเฉพาะการมีช่องว่างระหว่างความสัมพันธ์ของผู้ให้บริการกับผู้รับบริการ ทำให้ไม่สามารถให้บริการที่เป็นมิตรกับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์โดยที่ไม่ได้แต่งงาน อุปสรรคอื่นๆ ทั้งในระดับสถานบริการและระดับนโยบาย อาทิ การขาดความเป็นส่วนตัวในสถานบริการ ระยะเวลาการรับบริการและเวลาเปิดให้บริการที่ไม่เหมาะสม ทักษะชีวิตที่ไม่ดีของผู้ให้บริการต่อวัยรุ่นที่มีเพศสัมพันธ์ก่อนแต่งงาน (Panyayong B., 2011)

3.2 วัยรุ่นต้องการกลับไปเรียนต่อให้จบเพื่อที่จะได้หางานทำเลี้ยงลูก โดยคาดหวังว่าจะได้เรียนและทำงานไปด้วย เหตุผลอีกประการหนึ่งที่วัยรุ่นหญิงต้องการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำเป็นเพราะอับอายที่ตั้งครรภ์ในขณะที่ยังเป็นนักเรียนทำให้ต้องหยุดการเรียนหรือเลิกเรียน (Suwansuntorn, P., & Laeheem, K., 2012) การหยุดเรียนทำให้เรียนไม่จบ ไม่สามารถหางานทำได้ จึงไม่มีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่าย ดังนั้นภายหลังการคลอดบุตรแล้ววัยรุ่นจึงต้องการคุมกำเนิดไว้ก่อน โดยใช้วิธีการคุมกำเนิดทั้งแบบชั่วคราวและแบบกึ่งถาวร ดังคำกล่าวว่า “ตั้งใจจะคุมกำเนิดไว้ก่อน แล้วค่อยหาโอกาสเรียนต่อ” ทั้งนี้กระทรวงสาธารณสุขมีการดำเนินกิจกรรมที่ผลักดันและสร้างแรงจูงใจในการคุมกำเนิดแบบกึ่งถาวร เพื่อป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำ ตามความต้องการของวัยรุ่นที่ต้องการกลับไปเรียนต่อให้จบ โดยสามารถเรียนต่อได้ที่ศูนย์การศึกษานอกโรงเรียนตามมาตรการพัฒนาเยาวชน เพื่อเพิ่มทักษะชีวิต เพิ่มโอกาสทางการศึกษาและอาชีพของแม่ที่เป็นวัยรุ่นโดยเฉพาะการศึกษาต่อเนื่องภายหลังคลอดเพื่อที่จะได้หางานทำเลี้ยงลูกต่อไป

4. มั่นใจกับการเลือกใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำด้วยยาฝังคุมกำเนิด

จากการศึกษา พบว่า วัยรุ่นหญิงที่มีบุตรแล้วมีการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำโดยเลือกใช่วิธีคุมกำเนิดชนิดยาฝังคุมกำเนิด ซึ่งสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ได้ระยะยาว ดังคำกล่าวที่ว่า “ตอนนี้หนูฝังเข็มแบบหนึ่งหลอดคุมได้สามปี คุมแล้วดีสบายใจ และเป็นโครงการที่หมอเขาฝังให้กับวัยรุ่นที่ตั้งครรภ์ หนูว่าดีนะเพราะถ้ากินยาเม็ด

คุมกำเนิดไปแล้วก็จะพลาดอีก” ระยะเวลาการคุมกำเนิดสามารถป้องกันการตั้งครรภ์ถึง 3 ปี ปัจจุบันถือได้ว่า การคุมกำเนิดชนิดยาฝังคุมกำเนิดเป็นทางเลือกที่ได้รับความนิยมจากวัยรุ่นหญิง เนื่องจากมีประสิทธิภาพ ในการป้องกันการตั้งครรภ์สูงสุดร้อยละ 99 โอกาสตั้งครรภ์เพียง 1 ใน 2,000 ขั้นตอนการฝังยาคุมใช้เวลาประมาณ 2 นาที โดยฝังแท่งยาใต้ชั้นผิวหนังบริเวณต้นแขนด้านใน แท่งยาไม่สลายเอง เมื่อฝังจนครบ 3 ปี ต้องถอดออก กอปรกับกระทรวงสาธารณสุขมีนโยบายว่า หากวัยรุ่นอายุต่ำกว่า 20 ปี ขอใช้สิทธิรับบริการก็สามารถดำเนินการให้ได้ โดยที่วัยรุ่นไม่ต้องไปขออนุญาตผู้ปกครอง ซึ่งการใช้ยาฝังคุมกำเนิดจะมี 2 ส่วน คือ เด็กที่มีพฤติกรรมเสี่ยงและมาขอรับบริการ และกลุ่มที่ตั้งครรภ์และคลอดแล้วใช้ยาฝังคุมกำเนิดเพื่อป้องกันตั้งครรภ์ซ้ำ ทั้งนี้การคุมกำเนิดชนิดยาฝังคุมกำเนิดในแม่วัยรุ่นไม่มีค่าใช้จ่าย ซึ่งจัดได้ว่าเป็นการส่งเสริมการป้องกันตั้งครรภ์ซ้ำในมารดาวัยรุ่นได้เป็นอย่างดี และวัยรุ่นเลือกที่จะใช้ในการคุมกำเนิด สอดคล้องกับการศึกษาของ Neunkan, S. & Deejapo, J. (2018) ที่ศึกษาวิจัยเรื่อง ความรู้ ความพึงพอใจและอาการข้างเคียงจากการใช้ยาคุมชนิดกึ่งถาวรในมารดาวัยรุ่นหลังคลอด พบว่ามารดาวัยรุ่นมีความพึงพอใจต่อการใช้ยาคุมชนิดกึ่งถาวรในระดับมาก และการศึกษาของ Wattanathamrong, V., et al. (2017) พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุม พฤติกรรมของวัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ซ้ำมีความสัมพันธ์กับความตั้งใจในการใช้ยาฝังคุมกำเนิด นอกจากนี้วัยรุ่นหญิงตั้งครรภ์ซ้ำซึ่งมีประวัติการตั้งครรภ์และการคลอดมาแล้วอย่างน้อย 1 ครั้ง จะมีประสบการณ์ มีความรู้ด้านการวางแผนครอบครัวมากขึ้น สามารถประเมินข้อดีข้อเสียและผลกระทบจากการตั้งครรภ์ซ้ำได้จึงมีความตั้งใจที่จะใช้ยาฝังคุมกำเนิดที่มีประสิทธิภาพสูง สามารถป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำได้ ดังคำกล่าวที่ว่า “ตอนหลังคลอดท้องแรก พยาบาลแนะนำให้ไปฝังเข็มเพื่อไม่ให้ท้อง ก็ไม่รู้เรื่องไม่เข้าใจฝังเข็มเป็นยังไง ตัวอย่างไม่มีให้ดูคงเหมือนเอาเข็มฝังไปในเนื้อ กลัว ไม่เอา กลัวเจ็บ หลังคลอดหนักไปซื้อยาคุมที่ร้านขายยา ก็ลืมกินไปประมาณ 10 เม็ด เลยท้องอีก ตอนนี้อยากจะไปฝากท้องแนะนำให้ใช้ยาฝังคุมกำเนิดอีก มีตัวอย่างให้ดูด้วย ก็เข้าใจแล้วว่าไม่ได้เป็นเข็ม ก็จะคุมด้วยยาฝังคุมกำเนิดตามที่พยาบาลแนะนำ” การใช้ยาฝังคุมกำเนิดจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญของการคุมกำเนิดที่เหมาะสมของการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำของวัยรุ่นหญิง

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ด้านการศึกษา จากการศึกษาที่พบว่าวัยรุ่นหญิงมั่นใจกับการเลือกใช้ในการป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำด้วยยาฝังคุมกำเนิด สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปประกอบการเรียนการสอนในวิชาการพยาบาลมารดาทารก และการผดุงครรภ์ในหัวข้อ การป้องกันการตั้งครรภ์ซ้ำในวัยรุ่นด้วยยาฝังคุมกำเนิด
2. ด้านการบริการ จากการศึกษาที่พบว่า วัยรุ่นคุมกำเนิดไม่สม่ำเสมอ แม้ว่าจะได้รับการให้ความรู้เรื่องการป้องกันการตั้งครรภ์ แต่วัยรุ่นหญิงก็ไม่เข้าใจและไม่กล้าถาม จึงเสนอว่า ควรมีการจัดโปรแกรมการป้องกันการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร เพื่อให้วัยรุ่นมีแนวทางในการป้องกันการตั้งครรภ์ที่เหมาะสม

วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ (Journal of Health Sciences Scholarship)

ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI และอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567)

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาแบบกรณีรายบุคคล ในหญิงตั้งครรภ์วัยรุ่น ที่พบปัญหาในระหว่างการเรียน การดำเนินชีวิต ในระยะเปลี่ยนผ่านและสามารถปรับตัวให้สามารถดำเนินชีวิตได้อย่างมีคุณภาพ
2. การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีเพศสัมพันธ์อย่างปลอดภัยในวัยรุ่น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ดร.ศุภกรใจ เจริญสุข ผู้อำนวยการวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี ชลบุรี ที่กรุณาให้ข้อเสนอแนะในการสร้างสรรค์ผลงานนี้และวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี จักรีรัช ที่สนับสนุนทุนการวิจัยในครั้งนี้

เอกสารอ้างอิง

- Ajzen, I. (1991). *The Theory of Planned Behavior*. Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50, 179-211.
- Bureau of Reproductive Health, Department of Health. (2019). *Annual Report 2019*. Nontaburi.
- Caple, C., Heering, H., & Pravikoff, D. (2018). *Pregnancy in Adolescence: Sexual Activity Among Adolescents (United States)*. CINAHL Nursing Guide.
- Eiamsumang, P., Srisuriyavait, R., & Homsin, P. (2013). Risk factors of unintended repeat pregnancy among adolescents. *The public health journal of Burapha University*, 8(1), 55-67. (in Thai)
- Heidegger, M. (1962). *Being and Time*. New York: Harper & Row.
- Hingston, R., Strunin, L., Berlin, B., & Heeren, T. (1990). Beliefs about AIDS, use of alcohol and drugs and unprotected sex among Massachusetts adolescents. *American Journal of Public Health*, 80, 295-299.
- Lincoln, Y.S., & Guba, E.G. (1985). *Naturalistic Inquiry*. Beverly Hills, CA: Sage.
- Miles, M. B., & Huberman, A. M. (1994). *Qualitative data analysis*. (2nd ed.). Thousand Oaks, CA: Sage.
- Neunkan, S., & Deejapo, J. (2018). Knowledge Satisfaction and Side Effect of Long-Acting Reversible Contraception among Adolescent Mothers, Chanthaburi Province. *Journal of Boromarajonani College of Nursing, Surin*, 2(2), 58- 67. (in Thai).
- Panyayong, B. (2011). *Systematic review: Teenage Pregnancy*. 3rd edition. Fund Office Support for health promotion. (in Thai).
- Plodpluang U. (2011). *Families' Supporting of Teenage pregnancy*. Boromarajonani College of Nursing Chakiraj. (in Thai).
- Ronglue, S., Talengjit, P. & Siriborirak, S. (2012). Unwanted pregnancies in Teenagers:

วารสารวิชาการสุขภาพภาคเหนือ (Journal of Health Sciences Scholarship)

ผ่านการรับรองคุณภาพของ TCI และอยู่ในฐานข้อมูล TCI กลุ่มที่ 2 (จนถึง 31 ธันวาคม 2567)

- A survey of problems and needs for health care support. *Siriraj Nursing Journal*, 5(1), 14- 28. (in Thai).
- Sriarporn, P. (2019). Nursing for women at risk during pregnancy in Supavititpatana, B. & Prasitwattanaseree, P. (editors). *Nursing and Midwifery: Women at Risk and Complication*. Chiang Mai. Smart Coting and Service.
- Suwansuntorn, P., & Laeheem, K. (2012). *The Social Effects on Pregnant Teenagers in Na Mom district, Songkhla Province*, the 4th International Conference on Humanities and Social Sciences, Faculty of Liberal Arts, Prince of Songkla University. (in Thai).
- Trussell, J. (2011). *Contraceptive failure in the United States*. *Contraception* 2011, 83,397-404.
- Uraireukkul, C. (2010). *Teenage Pregnancy under 20-Year-Old*. Retrieved 23 May, 2019, from http://hpe4.anamai.moph.go.th/hpe/teenage_pregnancy.php. (in Thai).
- Wattanathamrong, V., et al. (2017). Factors Related Intention Contraception Type Implants in Repeat Pregnancies Adolescents. *Journal of the Royal Thai Army Nurses*, 18 (1).102-111. (in Thai).
- Weiss, R. (1974). *The Provision of Social Relationship*. In *Doing unto Others*. NJ., Prentical Hall.
- Wisarutkasempong, A., & Muangpin, S. (2015). Factors Related to the Intention to Repeat Pregnancy among Pregnant Adolescents. *Srinagarind Medical Journal*, 30(3), 262-269. (in Thai).
- World Health Organization. (2014). *Adolescent pregnancy*. Retrieved 23 May, 2019 from <http://www.who.int/mediacentre/factsheets/fs364/en/>.